

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — u-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050, — nočna 2996, 2994 in 2930

SCLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
podeljka in dneva po prazniku

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7365;
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Kategorična zahteva

Danes proti Evropi največja nevarnost od radikalizma. Radikalni so večinoma ljudje, ki so zagrenjeni, ki bi se radi uveljavili, se pa zaradi svojih defektov v normalnih razmerah ne morejo, ki so povsod propadli, pa utinajo ničesar več izgubiti; potne psihopati, ki želijo po izrednih doživljajih, po senzacijah in preobratih; ljudje, o katerih pravi nemški učejak, da »se njihov dan začneja tukrat, ko gre pamet spat«. Taki elementi uspevajo v časih nemira, gospodarskih stisk in obupa. Takšen čas je danes. Evropa, duhovno najbolj tvorni in plodoviti kontinent, odkoder se je kultura razširila po vsem svetu, mora danes zdržati navelik radikalizma, ki se javlja v dveh pravicah. Imamo ekstrem boljševizma, ki z naravnost orjaškim podvigom hoče življenje posameznika in družbe postaviti na podlago najgolejšega, vsake religije in religiozne etike oropane materijalističnega kolektivismu. Na drugi strani se v naši sredi sami dviga strahotni nacionalni pagonizem, ki hoče politično življenje evropskih narodov zasnovati na brezobzirni borbi, prevladati močnejšega in nagonih plemeenskega egoizma. Oba radikalizma se strinjata v tem, da tajita svobodo: eden zato, da ustvari prisilno enakost, drugi zato, da zagotovi oblast najmočnejšemu individuu, skupini, narodu.

Ekstremizem je Evropi, njeni kulturi in zgodovini bitno tuj. Tisti, ki se ob boljševizmu naslanjajo, češ da je nova luč z vzhoda, pozabljajo, da je z vzhoda zasvetila zapadu prava luč samo enkrat: ko so dospeli iz Judeje v Rim prvi blagovestniki krščanstva. Judeja pa je bila še v območju helensko-rimskega duha; kar je preje ali pozneje prihajalo iz daljnjejšega vzhoda, je bil kaos, grotesken mit, bolni blod, zanikanje in razruševanje ter ne red. Kar je danes tam trajno vrednega, urejenega in ustvarjajočega, je po večjem delu z zapada, s krščanskega evropskega kontinenta, vpliv njegovih tvornih sil, delavnosti in pravega čuta. Azija je domovina despotije. Evropa je ustvarila demokracijo. Sovražniki demokracije v Evropi pa, naj pripadajo skrajni levi ali skrajni desnici, gredo tako daleč, da hočejo ljudem vsiliti ne samo svojo politično zamiselnost in družabni red, ampak jim diktirajo celo to, kar je in mora biti po evropskih pojmi izključno stvar vesti, svobodnega prepričanja, neodločitve. Radikalni svobodomisleci z leve in reakcionarji z desne ubijajo ljudem svojo misel s pestjo v glavo: eni komunizem, drugi fašizem. To je v temeljnem nasprotju z duhom Evrope, kjer si je krščanstvo postavilo svoje središče in odkoder so se njegovi moralni nauki raznesli po vsem svetu. Evropa je prva ustvarila veličasten praven red; na njenih tleh je vzniknil idealističen nazor o svetu na osnovi treznega razuma na eni in antimaterijalističnega časa na drugi strani; na tej naravni podlagi je krščanstvo zgradilo svojo ogromno stavbo najvišjih duhovnih in moralnih vrednot, zasidranih v nadnaravnem redu, ki je neporusljiv in večni. Iz njega se je rodila tudi demokracija, na njem stoji temeljni princip našega družabnega reda: trdnost skupnosti ob čim večji individualni svobodi. To je, kar je danes ogroženo tako po moskovskem boljševizmu kakor po pogansko-nacionalistični reakciji v Evropi sami.

Je pa še ena nevarnost: mamoniščna civilizacija Amerike; amerikanizacija, ki ni prizanesla niti proletariatu Rusiji; popolna in izključna prevlada kapitala, stroja, interesa nad človekom in njegovimi najvišjimi duhovnimi potrebami; »kultura«, ki si je od prave kulture izposodila samo zunanje oblike. Vsi vedo, kakšna praznota, gnoloba in brezmejna korupcija se skriva pod to »kulturo«, kakšna nepopisna socialna beda, kakšna brezsrčnost in nesramna eksploatacija. Evropa ima v svojih neukrotljivih osvajaških gonih veliko grehov na svoji vesti, toda nič manjši niso bili v vsej njeni zgodovini njeni idealni podvigi, njene borbe za svobodo in človekovo dostojanstvo, njene žrtve za boljše budoče človeka in družbe; svojih kolonij ni samo izrabljala, ampak jih tudi presvetila in kulturno dvignila. Amerikanizem je pa kulturno brezploden; tehnika še ni kultura, sva in velikodušnost.

Te vrednote pa v Evropi še vedno živijo, še je živa njena krščanska tradicija in naravno viteštvo njenih narodov. Treba je samo, da se Evropa združi. Le združena Evropa, ki ne bo samo branila in razširjala svoje kulture, ampak bo tudi politično solidarna, ki ne bo razdeljena po nepremostljivih nacionalnih nasprotjih, ki svojih moči ne bo trošila v medsebojnih borbah, ampak jih uporabljala za splošen dvig svojega gospodarstva, za čim večje poduhovaljenje svoje religiozne in etične kulture, za praktično realizacijo svojih krščanskih nazorov o človeku in njega vrednosti v socialni organizaciji družbe — le ta Evropa bo kos razrušilnim silam, da čes izpodkopujejo njeno zgradbo. Dasi po svetovni vojni kljub očitni nujnosti take unifikacije evropskega kontinenta še nismo prišli skoro nič naprej, ampak celo stoji pred vrati možnost nove strahovite vojne, ki ne more pomeniti ničesar drugega kot popolno razdejavanje, vendar ne smemo omaloževati raznih znakov, ki bi ob dobri volji vseh evropskih narodov, predvsem pa vodilnih oseb državnega, cerkvenega in kulturnega življenja, vendarle mogli pomeniti resen korak k uresničanju evropske solidarnosti. V tej luči gledamo tudi sporazum,

Italijanski tisk o okrožnici jugoslovanskih škofov

Rim, 2. febr. Okrožnica jugoslovanskih škofov, ki opozarja na krivice, ki se gode Jugoslovani v Italiji v verskem oziru, je zbudila tu ogromno pozornost. Fašistični tisk se seveda nad okrožnico, ki pomeni najslavesnejšo obsodbo nekulturnih metod fašističnega režima, zelo ogrojuje. »Giornale d'Italia« piše:

Okrožnica jugoslovanskega episkopata, ki je glasom poročila bila poslana vsemu katoliškemu kleru v Jugoslaviji, gotovo nima predhodnice v zgodovini katoliške cerkve in političnih ter nacionalnih borb. Ona je nepopisna žalitev veličanstva katoliške cerkve, ki se meša v nevarno agitacijo, katere se začenja pri norih programih političnih pustolovščin in konča pri najbolj zločinskih atentatih, kakor to vsak dan dokazuje krvava kronika meje, ob kateri živijo ravno katoliški narodi. Okrožnica je obenem nov in značilen dokument sredstev, katerih se poslužuje srbska protitalijanska agitacija, ki potvarja o najbolj elementarnih resnicah z namenom, da ustvari umetno duševno razpoloženje, nadaljuje delo vznemirjanja vzdolž italijanske meje ter tako ustvarja v Evropi opasno

stedišče duhovnega in političnega nemira. Okrožnica jugoslovanskega katoliškega episkopata se ne more označiti drugače kakor kot akt premišljene provokacije in brezumnega ekscesa strasti najvišje duhovniške avtoritete — kot provokacija vseh evropskih politikov, ki so odgovorni za mir.

S takim potvarjanjem žalostne resnice, da fašizem odjemlje katoliškim Slovincem in Hrvatim v Primorju njihove najelementarnejše verske pravice, in podtikanjem, kakor da se jugoslovanski katoliški episkopat meša v politiko, skuša fašistični režim oslabiti pomen in učinek znamenite okrožnice škofov, ki ves kulturni svet opozarja na nekulturno in nekrščansko postopanje, ki si ga dovoljuje fašizem napram katoliškim Slovincem in Hrvatim.

»Tribuna« se zgraža, da je nadškof dr. Bauer, trdijo, da so hrvaški in slovenski duhovniki in učitelji Julijske pokrajine preganjani, ljudstvo pa da je onemogočena raba materinskega jezika v šoli in cerkvi odredil, da se po vseh katoliških cerkvah v Jugoslaviji 19. marca molji za preganjanje Hrvatov in Slovencev. List opozarja, da je papež

Pij XI. preteklo leto po vsem svetu pozval katoliške duhovnike, da za preganjanje v Rusiji molijo na dan sv. Jožefa. »Tribuna« je nerazumljivo, da se fašistična Italija postavlja v isto vrsto v sovjetsko Rusijo. Vel fašistični listi naglašajo, da je okrožnica jugoslovanskih škofov »nečuvstvo izjavljanje«. Namesto da bi pobijali navedbe, ki so v tej spomenici, nekateri fašistični listi prinašajo članke, v katerih ponavljajo incident v kapucinskih samostanu v Ajdovščini, ki ga je objavil »Popolo di Trieste«. V tem članku se zahteva, da se preostala hrvaška in slovenska duhovščina v Julijski Krajini takoj izmenja z Italijansko. »Popolo di Trieste« do neke meje opravičuje nova preganjanja in trdi, da je nastopil skrajni čas, da se v Julijski Krajini za vedno odstranijo slovenski duhovniki in sicer tako, da se ne samo odločno nastopi proti nižjim duhovnikom, marveč tudi proti tistim, ki stojijo na čelu cerkvene hierarhije.

Iz tega članka se najbolje vidi, kako fašistični tisk navedbe okrožnice jugoslovanskih škofov nehoti potrjuje, ko zahteva, da naj se slovenska duhovščina še bolj preganja in docela odstrani.

Poročilo Pr. Agranarke banke

Belgrad, 2. marca. AA. Predsednik P. A. B. Marković je dal tole izjavo o celokupnem delu banke od ustanovitve pa do danes:

P. A. B. je začela svoje delo v času jako hudih razmer v poljedelstvu. Stremela je za tem, da podpre poedince in organizacije v vseh krajih naše države ter jim omogoči uspešno delo. To delo je bilo oteženo zaradi pomanjkanja zakona o zemljiških knjigah. Njena administracija je imela v prvem roku 170.000 sprejetih in 213.000 ekspediranih dopisov. V tem roku je sprejela 19.000 prošelj za hipotekarna posojila. Banka je dozdaj, to je do vključno 27. februarja, rešila 17.220 hipotekarnih posojil v znesku 516 milijonov dinarjev, 171 mesečnih posojil v znesku 3 milj. dinarjev ter 67060 zadrudnih posojil za 3379 zadrug v znesku 237 milijonov dinarjev, skupno torej za 757 in pol milijona dinarjev. Politika banke glede podeljevanja hipotekarnih posojil je šla v smeri odobritev malih posojil, ker so jih bila mala gospodarstva najbolj potrebna, zakaj ona ne morejo kakor velika in največja gospodarstva dobiti posojil od velikih solidnih ustanov. Povprečno so ta posojila znašala 16.500 do 47.000 Din, v različnih krajih različno. Maksimum je bil v donavski banovini, minimum v vrbaski. Na 1 ha zemlje je prišlo 2300 do 4200 Din minimum v vrbaski banovini, maksimum v primorski. Odobritev znaša procentualno do vrednosti zemlje 15,5 do 25,5%.

Naslednja statistika najbolje ilustrira rezultate akcije banke v toku njenega poslovanja:

Do 2 ha 1267 posojil za 10 milj. Din; od 2 do 5 ha 2983 posojil za 43 milj. Din; od 5 do 10 ha 3054 posojil za 73 milj. Din; od 10 do 20 ha 1806 posojil za 75 milj. Din; od 20 do 50 ha 702 posojil za 69 milj. Din; preko 50 ha 162 posojil za 47 milj. Din; skupno 9974 posojil za 319 milijonov dinarjev.

Torej so mala gospodarstva z zemljiščem 10 ha dobila 6037 posojil, gospodarstva z 10 do 20 ha 1806 posojil, preko tega pa 864 posojil od skupnega števila odobrenih posojil. Akcija banke v podeljevanju posojil se razteza na vso državo. P. A. B. in zadrudništvo. V tej poslovalni dobi je banka podelila tudi mnogo srednjeročnih kreditov (posebnih kreditov) po zadrudnih ustanovah z rokom do 3 let. Banka je stala na stališču, da je najbolj zdravo v gospodarskem in etičnem pogledu podeljevanje posojil preko zadrudnih organizacij. Upravni odbor je takoj v začetku določil del banke v smeri krepitve zadrudnih organizacij.

Revizija, ki jo je banka opravljala pri posameznih zadrudnih ustanovah, je imela samo namen popravljati napake v našem zadrudništvu. Banka je pri tem igrala vlogo inštruktorja. Od svoje ustanovitve pa do 31. decembra je izvršila 1802 revizij zadrug, in sicer 1486 revizij enkrat, 295 revizij trikrat, 20 revizij štirikrat in 4 revizije samo enkrat pri vsaki zadrugi. V teh številkah je videto tudi 24 revizij centralnih zadrudnih ustanov (zveze in oglašnih zadrug). Med njimi je bilo 8 dvakratno revidiranih.

Kontrola konz. zadrug

Belgrad, 2. marca. AA. Predsedstvo belgrajske trgovske zbornice je poslalo vlogo, v kateri javlja, da nabavljalne in konsumne zadruge ne prodajajo blaga samo svojim članom. Na to vlogo je finančno ministarstvo razpelo 28. februarja okrožnico finančnim direktorjem, v kateri daje navodila za kontrolo in ugotovitev, ali nabavljalne in konsumne zadruge kršijo predpise, in je izdalo nalog direktorjem, da zahtevajo od vseh zadrug te vrste na podlagi zakona o obremenitvi z bilanco prošlega leta tudi podatke o številu zadrugarjev in potrdilo, da prodajajo samo zadrugarjem. Če te zadruge ne bi prodajale blaga samo svojim zadrugarjem, jih bodo direktorji obdajali z družbenim davkom na podlagi čl. 77 in 78 zakona o neposrednih davkih. Direktorji bodo v vsakem sumljivem primeru pregledali knjige zadrug, zlasti popis zadrugarjev in število oseb, ki se jim blago prodaja. Ta pregled je obvezen za direktorje v vsakem primeru. V smislu zakona se bo vršil pregled tako zaradi reda, kakor tudi na prijavo zasebnikov.

Poljsko-jugosl. uzaemnost

Varšava, 2. marca. AA. Poljska skupina Male antante tiska je imela v prostorih sindikata inozemskih dopisnikov svojo skupščino. Predsednik skupine, ki je istočasno predsednik poljskega novinarskega združenja, je z zadovoljstvom ugotovil, da poljski in jugoslovanski tisk vršita svojo misijo v cilju zblizanja obeh narodov. Jugoslovanski ataše za tisk Mareš je kot tajnik skupine poročal o razmerah v Jugoslaviji. Na predlog predsednika je bilo sklenjeno, da se za novinarje v Poljski osnuje poseben tečaj za srbohrvatski jezik. Nadalje je bilo sklenjeno pozvati sekcijo v Poznanju, da osnuje sekcijo Male antante tiska, ker je v Poznanju slovenska zavest najbolj živa.

7000 Istranov v Zagrebu

Zagreb, 2. marca. Včeraj dopoldne se je vršila glavna skupščina prvega dnevnega in podpravnega društva »Istra«, s katere je bila poslana pozdravna brzojavka Nj. Vel. kralju. Po otvoritvi je predsednik dr. Ražem pozdravil v svojem govoru vse istrske organizacije v državi in vse, ki so se udeležili skupščine. Iz poročila tajnika Temeljčaja je razvidno, da živi v Zagrebu 7000 tisoč primorskih beguncem. Pri izvolitvi nove uprave je bil ponovno izvoljen za predsednika dr. Ivan Ražem. Na predlog enega izmed udeležencev je bila soglasno sprejeta tudi resolucija, v kateri se izreka nadškofu dr. Bauerju in episkopatu zahvala za poslanico, ki sta jo izdala v obrambo našega jezika v Primorju.

Imenovanja

Belgrad, 2. marca. AA. S sklepom prometnega ministra in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je postavljen inž. S. Subić v 17 v Ljubljani za šefa tamkajšnje sekcije.

Posojila pri drž. hipotek. banki

Belgrad, 2. marca. AA. Glede prijave posojil pri Državni hipotekarni banki se vsem zainteresiranim tole uradno sporoča: Od 15. marca do 15. maja t. l. bo sprejemala Državna hipotekarna banka prošnje privatnih oseb za dolgoročna posojila pod temi pogoji: 1. najvišja vsota sme znašati 500.000 dinarjev; 2. posilec ne sme imeti še od prej dolgoročnega posojila pri isti banki; 3. objekti, ki so že obremenjeni s kratkoročnimi posojili, smejo dobiti dolgoročno posojilo pod pogojem, da se od novega posojila vračajo menična kratkoročna posojila; 4. glede na možno zadolženost pri Privilegirani agrarni banki ne bodo mogli dobiti posojila one osebe, za katere pride v poštev čl. 11, točka 11 zakona o PAB in člen 2 pravilnika o poslovanju PAB. Prav tako ne morejo dobiti posojila vodne zadruge. (Iz tajništva Državne hipotekarne banke.)

Proti tihotapstvu

Belgrad, 2. marca. AA. Na pritožbo uprave državnih monopolov, da so državne oblasti prepočasne pri zasledovanju in kaznovanju tihotapških prestopkov, je poslal davčni oddelek finančnega ministarstva vsem podrejenim organom, direktorjem in inšpektoratom okrožnic, v kateri jih poziva, da te prestopke čim hitreje preiščejo in kaznujejo, če pa je zaplenitev ostala brez uspeha, da takoj predložijo negativni zapisnik o zaplemi finančni direkciji v nadaljnje poslovanje. Samo tako bo mogoče priti tihotapstvu do živega.

Fašizem v Nemčiji napreduje

Berlin, 2. marca. AA. Pričakovanja, da bodo narodni socialisti pri občinskih volitvah v Braunschweigu nazadovale, se niso uresničile. Po zadnjih rezultatih so narodni socialisti v primeri s splošnimi volitvami meseca septembra nekoliko napredovali. Največ so pridobili pri teh volitvah komunisti, ki so zelo narasli na račun socializtov. Nemški nacionalisti in srednje stranke so izgubile na glasovih. Volitve v Brunswicku smatrajo politični krogi za nekako merilo političnega položaja v Nemčiji posebno zato, ker vladajo v tej deželi narodni socialisti. Časopisje ne pretirava narodno socialističnega uspeha, kljub temu pa odkritosrčno priznava, da pohoča ekstremističnih strank ni ustavljen in se tolaži, da je naraščajoča brezposelnost v glavnem kriva izidu občinskih volitev v Brunswicku.

Fašistična nasilja v južnem Tirolu

Bolcan, 2. marca. z. Včeraj je bil aretiran p. Adalbrich Arnold iz benediktinske opatije Gries pri Bolcanu. Par dni prej je bil aretirani klerik Josip Rottensteiner, teolog v velikem semenišču Brixenskem. Njegova aretacija je v zvezi z Arnoldovo. Pri njem so napravili hitno preiskavo. Razlog njegove aretacije ni znan. Med prebivalstvom vladaradi aretacije teh dveh duhovnikov veliko razburjenje.

Sporazum v Indiji ogrožen

New Delhi, 2. marca. AA. Po vestih iz Indije je delovni odbor indijskega kongresa odklonil mirovne pogoje, ki jih je stavil podkralj Irwin Gandhiju. V nacionalističnih krogih računajo s tem, da se bodo pogajanja razbila, ako v poslednjem trenutku ne bo dosežen kompromis. Lord Irwin se je obrnil v London za nova navodila. Glavna težkoka izbaja iz Gandhijeve zahteve, naj bi posebna komisija preiskala postopanje policije pri neredih zadnjih mesecev.

Poljski list o našem kralju

Varšava, 2. marca. AA. »Katolik poljski« prinaša uvodni članek pod naslovom »Jugoslavija — plod slovenske zavesti«. Novi režim služi, pravi list, v Jugoslaviji narodnemu edinstvu in v ta namen je bil tudi ustvarjen. Ideja narodnega edinstva zavzema vedno močnejše korenine v slovenskem svetu. Pot kraljevskega para v Zagreb je največjega pomena. Po smrti hrvaškega kralja Svatiča, ki je bil pred 800 leti pri Gvozdju premagan od madžarskega kralja Kolomana, Hrvati niso imeli vladarja svoje krvi. Zato so z navdušenjem pozdravili vnuka Karadjordja, ki je kri njihove krvi. Velikega dela zedinjenja jugoslovanskih plemen ni izvedel samo kralj Aleksander, temveč ves jugoslovanski narod pod njegovim vodstvom. Radi tega je kralj Aleksander ena najznamenitejših osebnosti Evrope. Boril se je v dveh balkanskih in v svetovni vojni. O priliki tragičnega umika preko Albanije ni niti trenutek zapustil svoje vojske. Ko je 1. 1929 pretila državi propast je kralj Aleksander vzel vso oblast v svoje roke. Delo v zadnjih letih pod kraljevim vodstvom je prava in vzorna slika edinstva slovanskih plemen.

Kongres slovanskih pedagogov

Varšava, 2. marca. AA. Delegacija Zveze slovanskih pedagogov je včeraj obiskala jugoslovanskega poslanika Branka Lazareviča in ga prosila, naj prevzame pokroviteljstvo kongresa slovanskih pedagogov, ki se začne 1. julija in bo trajal od 1. do 3. v Varšavi, od 5. do 7. pa v Vilni. Poslanik Lazarevič je častno ponudbo sprejel.

sklenjen te dni med Londonom, Parizom in Rimem in moramo one, kateri mu iz svoje lastne zle želje prorokujejo kratko življenje ali pa ga skušajo podcenjevati, šteti med one elemente, ki smo jih uvajamo označili kot manjvredne, kot škodljive urejene človeške družbe in sovražnike krščanske kulture. Poglavar katoliške cerkve, ki slejkoprej vse dogledke motri z najvišjega vidika, ki je obsodil boljševiško brezboštvo in novo nacionalistično poganstvo, ta sporazum toplo pozdravlja. Naj bi se vse države Evrone medseboj tesno združile, ustvarile obvezen skupen političen in gospodarski forum in se skupaj trudile, da bi naš kontinent, ki je bil v svetovni vojni in da bi z njim, vsemu svetu.

Sporazum med Francijo, Italijo in Anglijo perfekten

Predložiti ga je treba samo še USA in Japonski - Ogromen pomen pogodbe za utrditev svetovnega mira - Anglija si je ohranila svojo premoč

Pariz, 2. marca. AA. Havaš poroča, da je bil na podlagi razgovorov med francoskimi in angleškimi ministri, ki so bili dospeli v nedeljo dopoldne iz Rima, snoči ob 18.30 dosežen popoln sporazum med zunanjimi ministri in mornariškimi ministri Francije, Anglije in Italije. Pogodba bo zdaj predložena v ratifikacijo še ostalim interesiranim vladam, to je Ameriki in Japonski, nakar postane londonski sporazum med pet velisilami perfekten. Vsebinska sporazuma še ni znana.

Pariz, 2. febr. kk. Po sklepu mornariških dogovorov sta poslala Henderson in Briand nastopno skupno brzojavko Grandiju: »V najino radost vam lahko sporočava, da sta se popolnoma sporazumela s Vami o dogovorih, o katerih smo govorili v Rimu in ki se tičejo mornariških nerazrešenih vprašanj. Posebno priznava prijaznost in pripravljenost za sporazum, ki jo je izkazala Italija ves čas pogajanj, posebno pa pri zadnji rimski debati, pri kateri se je Italija na tako lojalen način prizadevala, doseči zblizanje nazorov. Prepričana sta, da bo med zastopniki naših treh držav dosežen dogovor v veliki meri doprinesel k temu, da se pospeši konsolidacija mira na svetu. Naša odkritosrčna želja je, da ne opustimo ničesar, da ne bi izkoristili za to delo zaupne in prijateljske atmosfere, ki bo lahko nastala iz te pogodbe.«

Zastopnikom listov je izjavil Briand: »Ta po-

godba je rezultat in kronanje velikega leta, polnega dela, ki se od londonske konference dalje ni prekinilo.

Tehnične podrobnosti pogodbe se bodo objavile v treh do štirih dneh. Po končanih pogajanjih je priredil mornariški minister dnevnik, katerega pa se Henderson radi utrujenosti in bolehnosti, kakor tudi Briand, nista udeležila. Angleška ministra sta danes opoldne odpoštovala v London.

Listi prenavljajo poštne dogovore za razorožitev samo in za prenehanje francosko-italijanske napetosti. Mednarodno so se tri države sporazumeli, da bodo v prihodnosti zmanjšale velikih bojnih ladij in njihovih topov. Italija in Japonska sta se dogovorili, da bodo zmanjšali 23.000 tonami proti nekaterim določbam, ki so imeli doslej 35 tisoč ton. Pozvali bodo Japonsko in Združene države, da pristanejo na te maksimalne številke.

Pariz, 2. marca. kk. Francija, ki je na londonski konferenci označila svoje zahteve na okroglo 740.000 ton, se bo morala po ravnokar sklenjenem sporazumu v bodoče zadovoljiti s kvoto 600.000 ton. Italija, ki se ni odrekla svoji zahtevi po pariteti, temveč jo je odgodila samo do 1. 1936, se bo zadovoljila do tedaj s tonazno 480.000 do 500.000 ton, tako da bo imela Francija namesto prvotno zahtevane prednosti 240.000 ton samo prednost 150.000 ton. Anglija ima pri tej pogodbi dvojno korist:

redukcijo francoske in italijanske tonaže, ki ohranja standard dveh velel, kakor ga zahteva angleška admiraliteta, dočim ni več vezana na varnostno klavzulo, predvideno v londonski pomorski pogodbi. Preko tega pa se ni samo posrečilo angleškimi posredovalcem znatno znižati francoske tonaže podmornic, temveč tudi tonažo velikih bojnih ladij s 70.000 tonami, katere sta imeli pravico zahtevati Francija in Italija na podlagi prejšnjih dogovorov, tako da tudi v tem oziru ostane premoč angleškega brodarstva nedotaknjena.

Pariz, 2. marca. AA. Ker podrobnosti pomorskega dogovora v Rimu niso še znane, se omejuje časopisje le na splošne komentarje. Listi pozdravljajo sporazum z Rimom. Priznajo si pa končno sodbo za sredo, ko bodo objavili njegovo vsebino. Listi, izražajo upanje, da bodo rešena tudi druga sporna vprašanja med obema državama. Ko so angleški ministri odpotovali davi v London, jih je pozdravljala na postaji velika množica.

Rim, 2. marca. AA. Fašistično časopisje zelo ugodno komentira pomorski sporazum v Rimu. Pri tem objavlja prirčno brzojavko, ki so jo poslali Henderson, Briand, Alexander in Dumont snoči Mussoliniju. V brzojavki so ministri obvestili Mussolinija, da so pogajanja srečno zaključili in da se mu zahvaljujejo za njegovo sodelovanje pri delu za konsolidacijo svetovnega mira.

Američani v Jugoslaviji

Dubrovnik, 2. marca. Z. Danes je prispel iz Benetk v Dubrovnik velik luksuzni parnik »Express of France« z 400 ameriški turisti. Ameriški izletniki so si šli ogledat mesto in njega znamenitosti v več skupinah. Mnogi so se na avtomobilno, precej solčno. Temperatura zmrpa, noči šeni nad prirodnimi lepotami. Pritoževali so se, da jim je za Dubrovnik določen tako kratek čas bivanja. V Benetkah so imeli več časa. V Dubrovniku niso imeli toliko časa; da bi si vse ogledali. Iz Dubrovnika so nadaljevali svojo pot proti Kotoru in Atenam.

Sava narasla

Zagreb, 2. marca. Z. Radi velikega deževja, so vode, ki prihajajo iz Slovenije, priče naraščati. Sava je danes narasla za 2,70 m nad normalo. Nevarnost sicer še ni. Toda ta bi nastala, če bi vodni nivo dosegel 3 m. Na Savi je stalna služba, radi obrambe poplave.

Belgrajske vesti

Belgrad, 2. marca. AA. Po sporočilu jugoslovanskega narodnega odbora mednarodne trgovske zbornice je tretja mednarodna konferenca, ki bi se morala vršiti ta mesec v Zenevi, odgojena na nedoločen čas.

Belgrad, 2. marca. AA. Zveza mlinarjev je intervenerala pri finančnem ministru, da bi se dovolila ista stopnja za vse mlinske pridelke pri davku na poslovni promet.

Belgrad, 2. marca. AA. S sklepom prosvetnega ministra so odobrili popusti za polovično vožnjo na mednarodno razstavo »Otrok, njega higijena in vse, kar zraven spada«, ki bo od 1. maja dalje v Budimpešti. Popust velja za odhod od 25. aprila do 28. maja, za povratek pa od 1. maja do 5. junija. Za blago velja železniška tarifa XIII.

Belgrad, 2. marca. AA. Po uradnem razglasu so odobrili tile popusti za blago in obiskovalce sejma v Poznanju. Od 12. aprila do 17. maja imajo vsi posetniki 50% popusta normalne tarife na vseh parnikih; isti popust velja tudi za blago. Od dne 24. aprila do 17. maja imajo vsi posetniki tega sejma 25% popusta na vseh vlakih na Češkoslovaškem, od 28. aprila do 8. maja pa 33%. Blago za razstavo in vsi posetniki imajo 50% popusta na vseh poljskih železnicah.

Belgrad, 2. marca. AA. Prometno ministarstvo je pristalo na to, da se tarif za izvoz ječmena in pol zrijo zmešane pšenice, ki je v veljavi od dne 1. decembra 1930, podaljša do konca junija t. l. Prav tako je podaljšana do konca istega meseca veljavnost tarifa za izvoz turšice.

Belgrad, 2. marca. AA. Po sporočilu bolgarskih železnice bo prekinjenje prometa med Svilengradom in Odrinom trajalo še 10 dni. Simplonski ekspres vozi samo do Sofije. Direktni brzovlak iz Sofije pa vozi samo do Svilengrada, od tam pa se vrši promet s prestopanjem z avtomobili do Odrina.

Pred turnejo pevskega zbora UIU

Ljubljana, 2. marca.

Jutri opoldne se z brzovlakom odpeljejo na 14 dnevno turnejo po Jugoslaviji naši odlični pevci (pevke) učitelji (ice), ki prirejajo pod pokroviteljstvom N. V. kraljice Marije številne koncerte po Slavoniji, Vojvodini in Hrvatskem Posavju. Prvotno so nameravali iti tudi v Romunijo, radi nepredvidenih tehničnih ovir, je moral ta načrt odpasti. Zbor 70 pevcev in pevk vodi tudi tokrat agilni in odlični dirigent, pevovodja g. profesor Stanko Kumer, ki je s svojim neumornim delom dvignil zbor na tako visoko stopnjo umetnosti, da ga moremo prištevati med prve zore. V zboru samem je mnogo idealizma, pevci ga vedo ceniti, zanj žrtvujejo mnogo prostega časa in denarja. Pomisliti moramo na veliko daljavo mnogih, ki prihajajo celo s skrajnih mej Slovenije vestno k pevskim tečajem zbora v Ljubljano, kjer se vadijo po 6 ur na dan. S svojimi nastopi nam nudi zbor sama prijetna iznenadenja in Slovenci smo lahko ponosni na svoj učiteljski zbor. Zato želimo vrlim pevcem tudi na tej turneji največjih uspehov in da vrnejo domov z novo zmago.

Dunajska vremenska napoved. Zaenkrat hitro zboljšanje vremena, posebno v južnih Alpah s temperaturami večinoma pod ničlo. V splošnem pa bo nestalno vreme trajalo dalje.

Brezposelnost v Ameriki in katoliški škofje

Izvedenci računajo, da znaša število brezposelnih v severoameriških Združenih državah preko 10 milijonov, to je skoraj dvanajstina vsega prebivalstva. Sprčo naraščajoče bede med delovnim ljudstvom, je nadškof v San Francisco Hanna, ki je vrhovni voditelj ameriške katoliške akcije, izdal na vse ameriške katoliške šole, kakor tudi vernike proglas, kjer pravi med drugim:

»Treba je storiti še več, kot dajati miloščino. Treba je, da vršimo pravičnost. Strašna brezposelnost, pod katero trpi naša domovina in ki se je tekoma stoletja že večkrat pojavila, je znamenje, da je v naši državi nekaj velikega odpovedalo. Brezposelnost je velika gospodarska tragedija 19. in 20. stoletja. Po svojih virih in po svojem učinku pa je za tiste, ki so jo povzročili, za one, ki so jo dopustili, in slednjič za tiste, ki so pošlali njena žrtvi, največja moralna tragedija naše dobe. Do brezposelnosti ni prišlo radi tega, ker je premalo inteligence in tudi ne radi nepoznanja gospodarskih zakonov, temveč radi pomanjkanja dobre volje. Nastopila je, ker se ljudje niso več ozirali na osnovna načela krščanstva. Mi pozdravljamo vse katoličane in jih iskreno prosimo, da store več, kakor da dajejo miloščino. Prosimo vas, da se niti ne zadovoljite s tem, da z delom zaposlite obstoječo armado brezposelnih. Ljudje trpe in mi smo jim dolžni pomagati. Naša želja potrebuje prenovljenja src, da bomo smoteno izgradili tako organizacijo dela in kapitala, da za dolgo časa nihče več, ki hoče delati, ne bo v skrbi za svoje življenje in za življenje tistih, ki žive od njegovega dela.

Delavska plača, ki krije gole potrebe delavcev, še ne odgovarja docela pravičnosti. Vse katoliške avtoritete izrecno poudarjajo, da je to le minimum pravičnosti. V deželi, ki je bogata kakor naša, bi bilo samo malo slučajev, kjer bi se moglo dokazati, da delavec ne ima višje plače, do katere ima pravico, ako bi bil plačan nekoliko bolje, kakor ga narekuje sedanji etični minimum. Ker so naši industrijski viri in naprave tako močne, da lahko dajejo dokaj višje plače delavcem, ne vem, zakaj naj vzdržujemo teorijo, ki odreja delavcem boljše življenjske pogoje? Taka politika ni le zelo dvomljive moralne vrednosti, ampak je tudi gospodarsko nezdružljiva. Veliko povpraševanje po potrebnih, ki ga vselej povzroče boljše plače, je najboljšje poročilo za trajno in splošno zaposlitev industrije.

Naša domovina bo od sodobne socialne bolezni ozdravila le, če pristane na novo industrijsko etiko, da bo prežeta človeškega in krščanskega čustvovanja, ne pa preračunljiva le na dobiček, kar je pagansko. Molite vsak dan, da bo trpečim olajšano njihovo gorje in da ne preide čimprej velika moralna tragedija, ki počiva nad našim narodom. Molite pa tudi, da bi prišlo v srca malo več energije in razumevanja za nov socialni red, ki bo v veliko večji meri kot sedanji oživil in ohranil Kristusa in njegove Cerkve in ki bo prinesel več pravičnosti v človeško družbo.

Prav posebno pozornost pa je vzbudil proglas kardinala O'Conella iz Bostona. Kardinal je izdal oklic, ki ga je podpisal tudi prezident William Green in več voditeljev ameriške delavske zveze, v katerem pravi med drugim:

»Brezsrčni in lakomni bogatini so krivi sedanjega žalostnega gospodarskega stanja. Med voditelji delovnega razreda sem našel neprimerno boljše značaje in več inteligence kakor pa na splošno med bogatini. Kako pridemo da tega, da samo z nekaterimi častnimi izjemami le bogataši zapirajo svoja srca pred človeško bedo in tako zapirajo svoje srce, da vse kar morejo videti je le še zlato, še enkrat zlato in nič drugega kot zlato? To ni le samo zločin, ampak je blaznost. In vendar vidimo, da se to dogaja dan za dnem. Zima nam bo resnično prinesla strašno hude case, če se ne zgodi čudež in če ne pride dan, ko bodo lakomni in brezsrčni bogatini potisnjeni v stran in se bodo morali potruditi, da se z delovnim razredom združijo in roko v roki z njim delajo.

Vodilni katoliški tednik »America« piše:

»Ali naj se čudimo, če se obupan brezposelnik obrne h komunistom ali h socialistom, če pozabi Boga in Cerkve in če postane nazadnje celo zločinec? Tudi to se dogaja. In država gubi dobre

državljanke, Cerkev pa duše. Zakaj? Zato, ker mnogi težko streme po nebeškem kraljestvu, če imajo neprestano prazen želodec in prazno denarnico. Kerenina zla je večinoma gospodarskega značaja. Danes je pri nas v Združenih državah za moža ali ženo, ki je preko 40 let, čisto nemogoče, da bi dobila še kje delo. Istotako je težko za dekleta ali mladega moža, ki je pod 25 leti. Torej morejo upati, da bodo samo tekmo 15 let svojega življenja. — Če bodo razmere normalne, — mogli biti zaposleni. Človek, ki je še v svojih močnih letih in vidi, da je prepuščen družbi na milost in usmiljenje, ko bi še rad delal, tak človek bo naravno delal proti takemu družabnemu in gospodarskemu sistemu, ki njegovo delavnost omenjuje na 15 življenjskih letih, v katerih si pač ni mogel toliko prihraniti, da ne bi takoj, ko je ob službo, postal v balast družbi. Prvi kristjani so bili preganjani z raznimi mučili. Kristjani od danes pa so preganjani z nizkimi plačili. Mislimo, da je povsod, kjer se to godi, stvar Cerkve, da zbira vse sile proti največjemu sodobnemu sovražniku.

Apel na nemške desničarje

Berlin, 2. marca. AA. Vladi priljubljeni krogi si prizadevajo, da privedejo desničarske stranke nazaj v parlament. Minister za prehrano Schiele je postal predsedniku kmečke zveze grofu Kalkreuthu pismo, ki ga v njem prošni naj posreduje pri desničarskih strankah, da se vrnejo v parlament, ker bo sicer nemogoče preprečiti sklep o kontingentu zamrznjenega mesa. Minister Schiele pravi v tem pismu doslovno: »Gre za to ali naj nemški nacionalci in narodni socialisti mirno gledajo, kako bo zborniška večina brez njih izpodkopavala agrar. politiko in uveljavljala nasprotna stremiljenja.«

V spomin padlih bojevnikov

Berlin, 2. marca. AA. Kakor druga leta je bila prva nedelja v marcu posvečena spomenu padlih bojevnikov v svetovni vojni. Po vsej Nemčiji so bile žalne svečanosti, na nemška grobišča v Franciji pa je pohitelo na tisoče Nemcev. Vlada je priredila spominsko svečanost v parlamentu. Udeležili so se predsednik države, člani vlade, diplomatskega zbora, politiki in gospodarstveniki. Spominski govor je imel dr. Eulen, član ljudske zveze za zaščito nemških grobišč.

Zenska volilna pravica na Japonskem

Tokio, 2. marca. AA. Japonski parlament je sprejel zakonski načrt, ki uveljavlja žensko volilno pravico pri vseh občinskih volitvah. Vprašanje pa je, ali bo ta zakonski načrt potrdil senat, ki je že pri drugi priliki zavzel napram podobnemu zakonskemu načrtu odklonilno stališče.

Požar v vili Trockega

Carigrad, 2. marca. AA. Včeraj je ob Marmarskem morju pogorela vila, v kateri živi bivši sovjetski vojni minister Trocki. Sumijo, da so ogenj podtaknili. Trocki in družina so se rešili z vso naglico ter se nastanili v hotelu. Vila je pogorela do tal. Ogenj je popolnoma upepelil arhiv in veliko knjižnico. Trockemu se je posrečilo rešiti manuskript drugega zvezka zgodovine ruske revolucije, ki jo piše že dlje časa. Razen tega je rešil nekoliko gradiva za druga znanstvena dela.

Prijeti atentatorji

Trst, 2. marca. AA. Fašistični listi poročajo, da so napadali, ki so 30. novembra preteklega leta streljali na italijanske carinike pri Gorici in enega med njimi ubili, prijeti.

Diktatura v Peru

Buenos Aires, 2. marca. AA. V Peru je vladala diktatura vojske, ki je zahtevala, naj vojska uvede vojaško diktacijo.

Zopet strupena megla

Bruselj, 2. marca. AA. Nad Tilleurjem in Selesinom, južno od Mütticha, se je pojavila v soboto strupena megla. Po uradnih podatkih še ni znano, kako je megla nastala. Do večera so prepehali 30 oseb z znaki zastrupljenja v bolnišnice. Nekaj bolnikov se bori s smrtjo.

Novozelandski potres

Wellington, 2. marca. AA. Seizmografični žrež, ki je bil izdan z uradnega mesta, izkazuje 587 potresnih sunkov v Napierskem okrožju med prvimi, močnim potresom dne 3. februarja in 28. februarjem t. l. V prvih 24 urah je aparat zaznamoval 151 potresnih sunkov.

»Do X«

Liebona, 2. marca. AA. Po poročilu iz Las Palmasa je odpotoval kapetan nemškega veleletala »Do X« Christiansen v Friedrichshafen, kjer se bo z vodstvom trd. Dornier domnil o nadaljnjem potu tega letala. Na letalu bodo sredi tega tedna končali vsa popravila, tako, da za nadaljevanje poleta ne bo več tehnične zapreke. Odlet preko Oceana zavisi samo še od vremena. Letalo bo odpotulo po vsej priliki še v prvi polovici t. m.

Lipski sejem

Leipzig, 2. marca. AA. Včeraj je bila na slovesen način odprta velika lipsa razstava. Otvoritev so se udeležili mnogi poslanci tujih držav. Razstavo je prvi dan obiskalo nad 100.000 ljudi. Razstavilo je 9017 trdk. Glavno obležje letošnje te sejske razstave je obće znižanje cen.

Polet v Afriko

London, 2. marca. AA. Miss Delphine Reynold, hči poslanca sira Josepha Reynolda je snoči startala za polet iz Anglije v Capetown z letalom »Blackburn Bluebird«. Spremlja jo letalski poročnik Pudney, instruktor letalske šole. Letalka bo preiskala ozemlje zapadno gambijske obali ter se vrne preko Orana in pušave. Polet je namenjen znanstvenemu raziskavanju in razvoju letalstva v Zapadni Afriki.

Nepismenost v Trstu narašča

Število šolskih otrok pada

Trst, 2. marca. Izšlo je poročilo o delovanju občinskih ljudskih šol v območju tržaške občine v šolskem letu 1929-30. 21.354 otrok je bilo vpisanih (eno leto prej 21.839); število je padlo v 1. in 2. razredu. Na vseh teh šolah je učilo 202 učitelja in 276 učiteljice, skupaj 478 rednih učnih moči. Poleg teh je bilo 21 didaktičnih ravnateljcev ter 43 učiteljev verouka, petja, telovadbe in sl. 1500 otrok je dobivalo brezplačno malico. — Poleg teh ljudskih šol vzdržuje občina 10 otroških vrtcev (šole maternelne), kamor je ob koncu šolskega leta zahajalo 1722 otročičev. V vrtce zahajajo večinoma otroci preprostih slojev. Tam se slovenska deca večinoma izirga narodni in jezikovni staršev. Solstvo je oni čudodelni stroj, kamor gonijo Slovence noter, da pridejo potem zagriženi Lahi ven. Bolj podrobna statistika nam kaže, da je število učencev padlo tudi v primeri s predvojnimi leti 1912-13. Nazadovanje se opaža predvsem v zgornji okolici, ki je izključno slovenska. Slovenski otroci ne marajo v laško šolo. Pred vojno je bila ljudska šola v okolici povsem slovenska. Fašistični ministri pa so slovensko izgnali iz šole. Šolski voditelji pritiskajo z denarnimi kaznimi na starše, edino tako spravijo lahko otroke v šolo. Število učencev je bilo v šolskem letu 1929-30 na Opčinah 416 (v letu 1912-13 426, v Trebach 122 (169), v Bazovici 112 (306), v Gropadi 83 (pred vojno ni bilo šole), na Katinari 250 (360), na Proseku 317 (396) in v Sv. Križu 277 (317). Skupno v preteklem šolskem letu 1929 (v letu 1912-13 1974); število otrok je torej padlo za 20 odst. Dosti boljše ni v predmestnih okrajih. Barkovlje so pošiljali v preteklem letu v šolo 463 otrok (v l. 1912-13 621), Verdela (Sv. Ivan) 1021 (1090), Rojan 1147 (1132) in Ščedno 1047 (1223); skupaj 5678 (4066). Upadek v predmestju znaša torej 10 odstotkov.

Glavni vzrok tega žalostnega pojava je bila smrt. Otroci umirajo ali pa se sploh ne udeležijo. Težke gospodarske krize, ki jo že leta opazujemo v Trstu, je sprevrnila delavska in velika množica, ki ne more biti pod fašizmom niti govora in

ta so ugodna tudi za maščuzianizem, ki ogroža že v naravnem pogledu uckdaj krepke kmetijske vasi. Na drugi strani pa ne smemo pozabiti na okolnost, ki je zlasti glede zgoraj omenjene velike važnosti, da je namreč ljudska šola izključno italijanska in da morajo slovenski starši vprav poganjati otroke v šolo, iz katere so fašistični ministri izgnali materinščino. Navedene številke tudi dokazujejo, da je ljudska šola najboljša zaveznica nepismenosti.

Pri tem pa treba pripomniti, da je v zadnjih letih prebivalstvo poraslo zlasti v Rojanu, kjer se je v novih velikih hišah nastanilo na stotine doseljenih družin iz Italije, katere tudi figurirajo v šolski statistiki. Gradilo se je tudi na Verdeli (pri Sv. Ivanu). V Barkovljah in v Ščedni, kjer so ni kaj posebnega zidalo, je upadek tudi 20 odst. in več (v Barkovljah skoro 25 odstotni).

Razpis učiteljskih mest. Tržaški šolski nadzornik je zopet razpisal štiri učiteljska mesta. Moških konkurentov ni, ker se italijanski učitelji ne upajo več v slovenske vasi. Vsa razpisana mesta zasedejo ženske.

V Cerovljah v Istri so pustne dni ustanovili samostojno centurijo fašistovske milicije, ki bo spadala k pazinski kohorti.

V Zgoniku na Krasu je 57 letni Josip Milčič s sinom tudi na pustni torek delal, da ne bi tratil časa. Že prejšnji dan sta bila napravila mino, ki pa ni eksplodirala. Lotila sta se, da je razbijača in ko sta nevarno delo že skoro dovršila, je smodnik eksplodiral ter gospodarja ožgal roko. Moral je v bolnišnico.

V istrskih Bujah so na pustno nedeljo odprli električno razsvetljavo v naravnosti puljskega prefekta. — V Bihali pri Bujah so kmetu Sinkoviču, vulgo Kralju, tatje odvedli troje goved, katero so pa orožniki oteli. Tatje so utekli.

V Usivici na Beneškem je 29 letni Jože Zdravil v prepiru napadel in ranil očeta z renčelico. Očeta so peljali v bolnišnico v Videm, sin se skriva.

Gospodarska in soc. slika Slovenije

Iz poročila Delavske zbornice za Slovenijo

Ljubljana, 2. marca.

Pravkar je izšlo poročilo Delavske zbornice za Slovenijo za l. 1929 in 1930. Kakor vsa prejšnja poročila zbornice prinaša tudi to poročilo važne podatke o stanju našega gospodarstva in delavstva. Poročilo je kakor prejšnja nredil tajnik zbornice g. Filip Uratnik.

Prvi del poročila obsega aktualne gospodarske in socialne probleme. Uvodna študija k temu poročilu je razprava: Racionalizacija in delavstvo. Letni dohodek v Ameriki znaša 5115 Din, v Jugoslaviji pa 345 Din. Delavstvo je proti brezposelnosti, izvirajoči iz racionalizacije, in zahteva, naj se podpro oni industrijski delavci, ki so postali radi racionalizacije brezposelni, in sicer iz posebnega davka na večji dobiček. Delavstvo naj se zaposli takoj pri zaslužnih delih. V svrhu podpiranja racionalizacije obratov naj se osnujejo za vsako banovino odbori za pospeševanje racionalizacije, ki naj delajo v zvezi z racionalizacijskimi instituti. Zelo važna je tudi kontrola storitve. O stanju brezposelnosti v Sloveniji ugotavlja poročilo, da je eksaktno štetje nemogoče. Poročilo prinaša številne podatke o naših javnih borzih dela, in sicer predvsem o posredovanju dela, nadalje o podpiranju brezposelnih in o dajanju cenjenih posojil za zidanje delavskih hiš. Studija Ivana Lahca, šefa statističnega urada OUZD: Naše gospodarstvo v luči statistike OUZD: ugotavlja, da je število zavarovanih delavcev kazalo v prvi polovici normalen razvoj, v drugi polovici leta pa je kriza posegla v naše gospodarstvo in je članstvo padlo. Celotna letna zavarovana mezda je narasla od 1929 na 1930 od 726 na 775 milijonov Din. Tudi povprečna dnevna zavarovana mezda je narasla od 25.74 na 26.54 Din, zanimivo pa je, da je bilo naraščanje v drugi polovici l. 1930 znatno manjše kakor preje in je doseglo komaj četrtino svoje prvotne vrednosti.

O razvoju naših možnosti naše železne industrije je podal referat g. Vinko Vrankar, iz katerega je posebno poudariti podatke o tovarnah v Krugujevcu, Kraljevu in Kruševu, v katerih bi se moglo zaposliti v bodočih letih posebno veliko število kovinarjev iz naših krajev. Iz razprave o našem rudarstvu je posneti, da je v l. 1927-1928 in 1929 lepo napredovalo in je produkcija v l. 1929 bila rekordno visoka. Spomladi 1930 pa je nastala v rudarski industriji težka kriza, katero je v prvi vrsti smatrati za reakcijo na nenormalno visoko produkcijo l. 1929. Stalež delavstva se je od junija 1929 do junija 1930 znižal za 1100 delavcev. Glede ponavljanja kriz je poročilo ugotovilo, da je treba storiti vse, da bo odjem v rudarskih stalnejši in da se izločijo vse nepotrebne

fluktuacije, kajti država je pri največjem rudniku področja zbornice naročila januarja 1930 85.000 ton premoga, februarja 73.000, marca 49.000, aprila 29.000, maja pa nič. Poročilo vsebuje tudi grafične slike o produkciji in prodaji premoga, o izplačanih mezdah v premogovnikih, o obremenitvi premoga z delavskimi mezdami in številni štiti na mesec. Glede redukcije rudarjev in pravilnika bratovskih skladnic pravi poročilo, da so rudarski interesi odklonili one točke novega osnutka, ki govore o popolni spojitvi bratovskih skladnic s splošnim zavarovanjem. Kar se tiče delavcev in nameščencev, vežejo to odklonitev z rezervo, da pridejo člani, ki govore o čuvanju članskih pravic in zakona o splošnem zavarovanju, doslovno v pravilnik o bratovskih skladnicah. Studija o industriji bombaža prinaša podatke o obsegu te industrije in razvoju te industrijske panoge v luči carinske statistike. Nadalje o položaju delavstva, kjer se poročilo razumljivo sprašuje v očigled dokaj nizkim mezdami, kakšen del zaslužkov bombažne industrije se porabi za delavske plače. Izgledi za domačo tkalno obrt so razmeroma dobri. V odstavku Nerazumljive carinske postavke navaja poročilo dva primera neopravičeno visoke carinske zaščite, to je za sladkor in za pivo. Ta dva primera kažeta, kako se ustvarjajo umetno tako visoki dohodki, da je mogoče dajati tako velike mučnine našim poljedelskim pridelkom, napojenih z znojem 16 urnega dela.

Davčna obremenitev delavcev

Obdavčenje delavcev in privatnih ter javnih nameščencev neprestano raste. L. 1929 je znašal davek na vse vrste uslužbencev 47,5 milijone Din, l. 1926 pa 26,3 milijonov Din, l. 1922 pa samo 10,4 milijone Din. Nihče se ne pritožuje tako opravičeno čez previsoke davke kakor delavci in nameščenci. Od l. 1912 do 1928 se je davčna obremenitev zvišala za 7,5 milijona Din, davek od mezd in plač pa za 15,9 milijonov Din. Kmečka posest je bila pred vojno približno enako obremenjena kakor sedaj. Novi zakon l. 1929 pa je to obremenitev zmanjšal. Trgovina, obrt in industrija je dala isti davčni donos, hišni posestniki pa so obremenjeni še vedno znatno manj kot pred vojno. »Taka davčna politika pač ne računa pravilno z dejstvom, da so veliki zaslužki v veliki meri sad tujega dela, ki imajo že sami na sebi značaj od javnosti za javne svrhe zbranih sredstev. Na te zaslužke uporabljati isto merilo kakor na mezde in plače delavcev in nameščencev je skrajno krivično, še krivičnejše pa so doklade s padajočo davčno stopnjo, kakor je kuluk.«

Vabimo na misiion!

Vabimo na misiion, ki bo v Ljubljani v dnevih od 14. do 25. marca 1931.

Spored misiiona v Ljubljani v vseh župnih cerkvah je naslednji:

V soboto (14. marca): ob 8 zvečer litanije z blagoslovom, nato »Pridi Sv. Duha« in uvodni misijski govor.

Ob nedeljah (15. in 22. marca) in praznikih (19. in 25. marca) bo jutraj in dopoldne služba božja z misijskimi govori kakor po navadi; popoldne v vseh župnih cerkvah ob 1/2 4 sv. križev pot, nato misijski govor; zvečer ob 8 litanije z blagoslovom, nato misijski govor.

Ob delavskih: ob 5 jutraj tiha sv. masa, ob 1/2 6 misijski govor, nato sv. masa z blagoslovom. Zvečer ob 1/2 6 sv. križev pot, ob 8 litanije z blagoslovom, nato misijski govor.

V stolnici bodo ob delavskih tudi popoldne ob 1/2 4 misijski govori in litanije.

Po večernem govoru bo vsak dan zazvonil misijski zvon in vabil k molitvi za srečen izid misiiona.

Sklep misiiona bo na praznik Marijinega oznanjenja ob 4 popoldne.

K obilni udeležbi vabijo ljubljanski župniki. Vabila bodo zaupniki(-ce) prinesli v vsako družino.

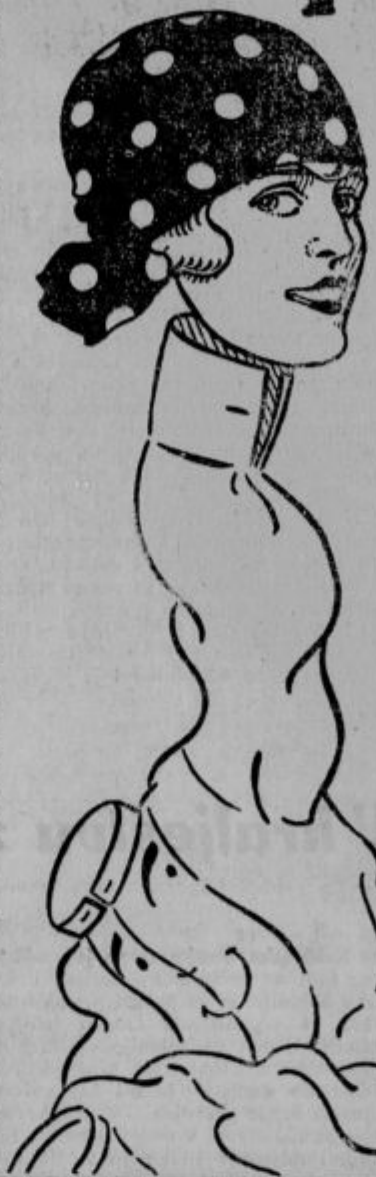
Poklic s'uškinj

Ljubljana, 2. marca.

Včeraj popoldne se je vršilo predavanje gđe. Anice Lebarjeve, učiteljice, o poklicu služkinje. Predavanje je kot nalašč odgovarjalo današnjim stanovskim težnjam tega najbolj pozabljenege sloja, služkinje, izmed jedrovitih m. sl. predavateljice naj omenimo samo največje: vsakemu človeku je Bog dodelil poklic, človek pa je družabno bitje in neizogibno vezan na sočloveka. Zato mu je dal Bog tudi sredstva, zmožnosti, da si uravna pravilno razmerje med seboj in sočlovekom, med seboj in med svojim delodajalcem. V tem, v kolikor so naloge, od Boga dane, enake, so si poklici tudi enaki, imajo svoje dolžnosti, svoje pravice, v vsem drugem, o delu, o načinu dela se poklici razlikujejo: imajo bolj ali manj odgovorne funkcije; služkinja ima gotovo svoj poklic, ima svoje dolžnosti in svoje pravice, in kot je treba za druge poklice priprav, pouka, treba je tudi priprav za služkinjo. Nekaj priprave da šola, okolica, življenje, največ pa daje in zmora samovzgoja. Za skoro vse poklice imamo določene učne dobe. Torej je zajamčena zakonita priprava, le za služkinje nimamo nič podobnega. Zato pa se je treba tem tesneje okleniti vseh pripomočkov knjige, časopisa, organizacij, zato je treba misliti — na veliki pomen samovzgoje. Čim se pa začne zidati dom, bo treba misliti na učilnice, kjer se bo delil pouk o gospodinjstvu, likanju itd. Dom, ki ga boste zidali, naj bo v resnici ne samo vaše zavetišče, ampak tudi vaša šola. In če bo vse to zajamčeno in če bodo služkinje ostale vdane veri, se ni bati, da bi ne bilo med služkinjami in gospodinjami pravega razmerja. Vera je opora v težavah in uteha v bridkosti. Vernost, poštenost, zaupnost so gotovo najbistvenejše lastnosti, ki so potrebne za vsak poklic in posebno tudi za poklic služkinje.

Predavanje je bilo dobro obiskano; in ker se danes tudi služkinja modernizira in se tu in tam na žalost oprijemlje svobodomiselnih krilatic in vab in ker odtujena Bogu pozablja tudi na nauke krščanske ljubezni in morale, so slična predavanja več kot potrebna. Naprej k Bogu, naprej h krščanskim principom, če hočemo, da bo slovenska družba ozdravla, velja tudi za služkinje.

Le pokonci glavo

če je še
toliko
perila,
kajti

SCHICHTOV
RADION

pere sam!

O slovenski kuhinji

Male opazke o kuharski razstavi

Ljubljana, 2. marca.

Zadnjiš mi je nekdo potožil, kako monotonna postaja naša hrana. Mož je namreč abonent v neki gostilni, sicer pa dober jedec, le dolgočasnja in enoličnost ne more nikjer trpeti. Pravi, da se tega usili že v uradu. Izven urada pa hoče vedno spremembe. Vse let je aboniran na enem in istem kraju, pa mi je dejal, da v vseh teh letih niti enkrat ni dobil na mizo boba. »Vedno samo meso, krompir, cmoki, kvečjemu še riž in testenine, pa malo salate in malo sladkorja — vidiš, to je vsa moja hrana, to je hrana nas vseh. Kuharice ne znajo nič več kuhati. Ženske sploh nimajo fantazije, niti v modi in niti v kuhinji. Modo jim ustvarjajo moške, v kuhinjo pa se ne smemo vlikati. Tako rad bi stopil enkrat k tisti žensčini, ki vsak večer ugiblje, kaj naj kuha drugega dne, pa bi ji dejal: Skuhaj enkrat lečo, ampak domačo, gorenjsko, z dobermi zrnji! Da bi pa predlagal bob — oh, bob, koliko sem ga v mladosti snedel — boba se ji pa skoraj ne upam predlagati.

Mož ima morda prav. Živimo v mestu in enoličnost življenja ter enoličnost našega dela se pozna tudi pri naši jedi. Imamo pa Slovenci svojo lastno kulturo v jedi in so naši predniki znali mnogo boljše jesti in so poznali več izbire med jedmi kakor pa dandanes mi. Le na deželi živi še nekaj nekdanje kuharske kulture. Saj so poznali naši kmetje in seveda tudi seljaki mnogo več vrst žita kakor pa dandanes. Črne ajde na pr. že skoraj nikjer več ni. Le koliko vrst fižola je kmet včasih poznal! Danes pa se vse to standardizira, kakor to zahteva moderni kupčijski duh in moderno gospodarstvo. Krompir, pšenica, meso in sladkor pa izpodrivajo vsa ostala živila.

Naša domača kuhinja je bila preprosta in skromna, vendar pa ni bila enolična. Odgovarjala je našim razmeram, razmeram malega ljudstva, ki ni bil bogato, bilo pa je delavno in je potrebovalo tečne hrane. Drugi narodi, pri katerih se je že zgodaj razvilo plemstvo in bogato meščanstvo, so si znali razviti povsem drugačno kulturo kuhinje, primerno za bogastvo njihovih visokih stanov. Zgodaj pa je prevladala nad vsemi vrstami kuhinja, katere dognanja so postala sedaj mednarodna. Slovenci nimamo še vedno številnih bogatih ljudi, da bi potrebovali za svoje potrebe francosko kuhinjo. Ali pri nas se naglo razvija tujski promet. Tujci prihajajo vsako leto v večjem številu v našo deželo. Tujski promet moramo pospeševati in ga razvijati tako ekstenzivno kakor tudi intenzivno. Predvsem moramo gledati, da ne bodo prihajali na naš Bled in v Rogaško Slatino samo pripadniki srednjih slojev tujih narodov, temveč moramo privabiti predvsem bogatejše sloje. Ti pustijo v deželi več denarja. Pri naši tujski propagandi se je na to do sedaj premalo pazilo.

Če pa hočemo privabiti bogate ljudi, jim moramo tudi nuditi vse, kar zahtevajo. Predvsem pa zahtevajo dobre jedade in prvostinskih hotelov. V tem je bistvo velikega pomena sedanje druge kuharske razstave v hotelu »Union«. Že lanska kuhinjska razstava je pokazala, da moremo nuditi tujcem prav vse pričakovano razkošje pri jedi, sedanja druga kuharska razstava pa je pokazala, da so naši boljši hoteli in restavracije povsem na sodobni višini.

Najlejša in najbolj razkošna točka razstave je gotovo miza restavracije Grand hotela »Union«. Kuharji te restavracije, predvsem kuhinjski šef g. Ivan Babinek in njegova pomočnica gđ. Selciglanz in Delušek, so pokazali s svojimi razstavljanimi kuhinjskimi izdelki, da je unionska kuhinja nedvomno vodilna v Sloveniji. Kar je predvsem značilno za te izdelke, je to, da njihovi mojstri ne pozvevajo pozornosti samo izvrstnemu okusu in razkošnosti materiala, temveč predvsem tudi estetični izdelavi. Lepota mora biti v vsaki jedi, pa naj bo preprosta ali razkošna. Jed ne sme žajiti okusa jezika in želenca, pa tudi ne okusa oči. Unionski del razstave pa je pokazal tudi, da je unionska kuhinja prava vzgojalnica našega kuharskega naraščanja. Kuharski vajenci unionske restavracije so z razstavljanimi izdelki pokazali, da bodo mogli nekoč dostojno vršiti naloge, ki jo be od njih zahteval interes našega tujkega prometa.

Po lepoti in okusu prav tako tekmuje razstava restavracije »Slon«. Tu so razstavljali izdelki »Slo-novega« mojsira g. Waandta.

Mož, ki smo ga omenjali v začetku, bo najbrže potožalen na tej razstavi in bo morda spremenil svojo sodbo o pomanjkanju fantazije pri ženskah, če se bo ustavil ob razstavljanih delu Krokove gospodinjke šole v Zgornji Sliki. Dekleta, ki se tam uče poleg drugih gospodinjstvenih spretnosti tudi kuhanja, so pokazala, da bi zmogla povsem tekmuovati z meškimi močmi. Kar pa je važno, je to, da izdelki te gospodinjke šole kažejo neko umirjenost in skrajno skromnost v materialu, kljub temu pa so okusni in spadajo na vsako, če tako razkošno mizo. Da zahteva tudi mali človek okusno serviranje svojih jedi in da je možno na preprost in cenen način dostojno jesti, pa kaže tudi oddelek kuhinje Delavske zbornice.

Vseh ostalih trdki, ki so razstavile na kuhinjski razstavi, ne bomo omenjali. To bi preveč dihalo po reklamah. Samo na eno bi opozorili, namreč, da sta splošna standardizacija in enoličnost, ki rastela v hrani malih ljudi, zelo izpodrinila važno ljudsko živilo, ki ima morda največ hranilnih snovi, to je med. Naša dežela prideluje dosti medu. Na kuhinjski razstavi je čebelarstvo društvo razstavilo razne vrste slovenskega medu. Ta med je prav okusno in pripravno pakiran. Čebelarstvo društvo stremi za tem, da s propagando poveča konzum medu. Zelo posrečena misel je bila, da je razstavilo društvo svoj med na kuharski razstavi in vsakdo, ki bo šel jutri, to je v torek, zadnji dan razstave, obiskal to razstavo, naj ne zamudi ogledati si razstavnega oddelka tega društva.

Radovljica

Krajevni odbor Rdečega križa bo predvajal dne 7. marca ob 20 in dne 8. marca ob 16 in 20 film »Vražja maska« ter dne 25. aprila ob 20 in 26. aprila ob 16 in 20 film »Bele sence«. Oba filma obetata mnogo in nanja že danes opozarjamo, zlasti ker je prebitek namenjen v sklad za zdravstveni dom. Aparaturo in dvorano je v ta namen iz naklonjenosti, odstopilo Prosvetno društvo v Radovljici.

Življenje

V »Nedelji«, LIII. je izšel skromen članek, ki nam slika nadnaravno lepoto duše pokoj. profesorja dr. Milana Sufliya, ki je pred kratkim — kakor smo poročali — postal žrtev atentata.

Njegov sočolec piše: »Ko sem prišel ob neki priliki k njemu v priprosto stanovanje, je bil v javnem življenju že znan delavec, vsestransko izobražen človek, učenjak. Vseč mu je bilo, da sva kot tovariša zopet skupaj. (Sponinjala sva se tovarišev, ki so danes v javnem življenju, vsak v svojem poklicu, toda redkokdaj se sestajamo, da celo izgubili so se nekateri in ne vemo, kje so.) — Bilo je vse prijateljsko, prisrčno. Pred odhodom sem se nagmihnil ter mu rekel: »Milan, ali kaj misliš? Učenjak si, vvelučen in velemožen gospod, toda pozabil si morda na Stvarnika nebes in zemlje?«

Ostal je miren, v nekaj trenutkih se je zbral in mi rekel: »Pojdi z menoj! Iz sprejemnice me je popeljal v svojo spalnico, odprl vrata in z roko pokazal v kotiček spalnice. V tem kotičku je bil velik križ in pred njim klečalniki. Pri tem pogledu sem bil iznenaden. Pristopil sem bližje, toda glej, na klečalniku je bila premišljevalna knjiga! Z nasmeškom mi je rekel: »Kaj pa misliš, da sem pogán? Tu iščem tolažbe in pomoči za svojo dušo.«

»Dragi, vedel sem, da si plemenit, vendar vesel sem, da si mi odkril svojo plemenitost. Najprisrčnejše sva se razšla.

Najin tovariš, po poklicu zdravnik je težko zbolel. Pozval me je, da uredim z njim zadeve njegove vesti. Ob tej priliki sem našel pri njem tudi pokojnega Milana. Oba sva bila vesela, da se zopet vidiva. Boli tovariš pa je ob moji prisotnosti slišal od Milana tolažilne in bodrilne besede: »Glavno je, da urediš vest v spovedi in se izločiš v božje roke...«

Odlična gospa je izjavila pred svojimi znanci, da je videla pokojnega tri dni pred smrtjo v cerkvi oo. jezuitov, ko se je spovedal.

Pokojni je torej živel življenje, ki ga svet ne pozna, zato bo živel vekomaj.

Bog mu bodi milostljiv.

Belokranjski Meluza'em-jih je potegnil

Semič, 1. marca.

Kdo in koga? »Stoletni« starček Metliane. Malo je manjkalo, pa bi ga bili Metličani odlikovali s kolajno ne vem kakšnega reda, ker jo je srečno prirnil od »stotega« leta.

Baš sem bil v Metliki, pa mi je nekdo pripovedoval o njem: »Kaj ga še nisi videl? Star je, zelo star, vendar še zelo dobro ohranjen. Pravi, da kosti na nogah še čuti, meso in kite pa so mu popolnoma odvečenele.« Medtem pa pride po cesti star mož, sam Jožef Ivce, ki je za svojih »stovet let« dokaj strumno koral. S svetlim spoštovanjem sem gledal moža, kajti vse svoje življenje še nisem videl 103 let starega človeka.

In morda bi mož še danes užival svojo slavo. Pa kaj! Te preklicane krstne buke v semiškem župnišču govore čisto drugače. Stopil sem k semiškem g. župniku, da bi mu častital, ker ima v tati tako stvrega človeka. Pa mi je g. župnik smehljaje pokazal krstno knjigo, ki kaže, da je bil Jožef Ivce rojen leta 1851, ne pa 1831.

Morda bo šel mož še enkrat v Borno. In če se bo vrnil zopet čez 20 let v svojo domovino, takrat bo pa semiški Matuzaleem v resnici zaslužil pozornost Metlike.

Na obisku pri zverinah

Dunaj, 1. marca.

Časnikar nekega dunajskega lista popisuje svoj obisk v zverinaku, kjer je krotilec krotil in dreval zverine. Tako je pripoveduje:

Sprejem ni bil ravno prijazen. Eden od levov je bil razdražen, ko je videl, da je stopil h kletkam tuje. Planil je pokonec in zarjovel, da so se stene stresle. »Poslušajte, mi je dejal krotilec, sedaj se prične koncert. Na desni je stalo več kletk s panterji in leopardi. Na drugi strani od leva so spravljene hijene. Krotilec je imel prav. Pantri in leopardi, ki jih je razburilo levovo rjovenje, so kakor oboreli. Tudi hijene s svojim pretresljivim vekanjem se vmešavajo. Da je koncert popoln, se ga udeležijo tudi opice. Šele čez večer minul se živili pomirje.

Skušnja se je začela. Sredi prostora so postavili manjšo. Na vrsti je lev Habibi (po arabsko »moj prijatelj«). Krotilec Hans Brück se mu približa. Velikostno stopa lev v manjšo. Za človeka, ki je viden gledati predstave v cirkusu, so te predstave zadaj, tako rekoč za kulisami, vse bolj razburjive kakor pa v cirkusu.

Brück je spreten krotilec in pozna živalsko dušo kakor maločudo drugi. Njegov Habibi je neizrečeno priden in skoraj krotak kakor mucka. Brück pripravlja leva za nov program. Treba ga je na novo učiti: Habibi pije iz steklenice, daje tačko, ne da bi krotilec oprasnil, je iz roke in dela ogromne skoke navidezno proti krotilecu, se pa vedno v zadnjem trenutku premisli in obstane pri krotilečevih nogah. To je strašno razburljivo. Leva ne kroti ne bič ne ost niti samokres, ampak le mirna, prijazna, pa zapovedujoča beseda krotilečeva ter tiho tleskanje z jezikom. Človek skoraj dobi veselje, da bi sam poskušal in krotilec leva malo pocukal za orjaško grivo. Nenadoma pa Habibi plane in z odprtim žrelom šine na krotileca. Toda ta je hitrejši kakor lev. Zopet ga z mirnim, trutenim glasom in s tleskanjem jezika pomiri: lev, ki je pravkar hotel raztrgati vse na drobne kose, je zopet miren in tiho spleza na svoj prejšnji prostor.

Zverine obdujejo. Habibi čaka v svoji kletki s poželjivimi očmi na svoj delež: 5 kg teletine. Brück ga sam krmi, kajti krmljenje je pri teh zverinah najvažnejša reč. Meso mora biti vedno sveže. Kite in čreva morajo vedno odstraniti. Meso ne sme biti nikdar preveč hladno, ker so te zveri vaje, požreti plen, ko ima še gorko kri. Za severne medvede imajo pripravljene ribe, ki so konservirane v ledu. Tudi tukaj morajo paziti, da ne dobi zverina z ribo nobenega koščka ledu. Poleti enkrat je severni medved dobil ribo, v kateri je bilo še nekaj ledu in ga je služabnik pozabil vzeti iz ribe. Medved je to požrl in kmalu poginil. Brück krmi svojega leva tudi z vitamini, ki jih spretno prinese mesu. Njegov Habibi zna spodobno jesti. Nikdar ne vzame prevelikih kosov. Brück mu mora vedno meso lepo razrezati v čedne koščke, ki mu jih potem daje skozi mrežo. Habibi jih jemlje tako prijazno in spodobno, kakor dobro vzgojen pes. Ne hlasi in ne grize in tudi s taci si nič ne pomaga.

Zivali krmito le enkrat na dan. Vode pa dobe dvakrat na dan.

Sveda ni to-le krmljenje vedno tako mirno in prijazno kakor pri spodobnem Habibiju. V nekem vozu je osem berberskih levov, ki so bili last pred kratkim ponesrečenega krotilca Josefa. Po dva in

dva sta v kletki. Pravkar jima sluga poriva koščke mesa. Večinoma mirno porivajo svoj obed. V srednji kletki pa nastaja prepir. Lev Paris je v hipu pogoltnil svoj delež ter se požrešno ogleduje za novimi plenom. Njegova sosedica je levinja Sonja. Ta pa je počasi kakor dama ter hoče biti spodobna. Z enim skokom je lev pri njej in ji hoče vzeti njen delež izpred ust. Ampak slabo je naletel. Spodobna dama se je spremenila v divjo levinjo. Nastal je peklenški prepir. Zverini pihata, rjoveja, z ostrimi kremplji si trgata kožo ter se do krvi grizeja. Čez nekaj časa preneha. Potem si zopet skočita v lase, tako da je slama pod njima vsa krvava. Na tistem koščku mesa, za katerega se bijeta, pa drži vsak svojo taci. Paris ne privoščiti mesa Sonji, Sonja ne Parisu. Krotilec je besen, kajti ra-

Velik požar v Londonu. V vzhodnem delu Londona ležala ogromna »Ljudska palača« je postala žrtev požara. V palači je bilo gledališče, velika dvorana za politične shode in sportne prireditve. Zgorela je tudi knjižnica, dragocene orgle, velikanška telovadnica itd. Uničeno je tudi ogromno kopališče, ki je bilo v palači.

120.000 blodečih zvezd okrog nas

Ob priliki, ko se je po svetovnem prostoru blodeči mali planet Eros, ki po mnenju večine zvezdoslovcev predstavlja ogromen kos neke razrušene zvezde, te dni najbolj približal zemlji, so nekateri astronomi vnovič sprožili vprašanje, kaj bi se zgodilo, ako bi bil Eros padel na zemljo. Znano je namreč, da nekatera nebesna telesa v pravem pomenu besede po svetovju blodijo, to se pravi, da sledijo zakonom, ki nam niso znani in da zaradi tega katastrofe v brezmejnem svetovnem prostoru niso tako redke, kakor bi si mislili.

Eden najbolj priznanih astronomov, dr. Crommelin, predsednik kraljevske angleške astronomske družbe, piše, da so zvezdoslovci do danes ugotovili število 120.000 kometov, ki blodijo v okolici našega solčnega sistema. Zato mnogi zvezdoslovci menijo, da toliko število blodečih nebesnih teles ne izključuje možnosti, da bi kakšen tak komet ali pa vsaj njegov del padel na zemljo v razdobju vsaj vsakega 3000 let.

Znano je, da je leta 1808 padel v severni Sibiriji v tomski guberniji ogromen fragment komete, ki je uničil gozdno cono v okrožju 70 kvadratnih kilometrov, nakar se je zaril v zemljo. Še danes je v tem kraju prava puščava, kjer pa se je meteorit udri v zemljo, je ogromna udrtina. Znanstveniki so menja, da je tisti žareči meteorit, ki je v pravem pomenu požgal vse gozdove v onem okraju, predstavljal glavo malega komete, ki se je pred več stoletij leti odkrnil od velikega komete Pons Winecke, ki je astronomom dobro znan in kojega elipsoidna pot se je takrat nahajala veliko bližje zemlji, nego danes. Zato je meteorit, ki je zablodil na zemljo in se pri svojem padcu zaril v severno sibirsko tajgo, moral napraviti pot, za katero je rabil toliko časa, kolikor je preteklo od opega omenja, ko se je na zemlji pojavil prvi človeški par. Sveda ta meteorit ni bil edini odkrusek komete.

Škandal v Monte Carlu

Nizza, konec februarja.

V Monte Carlu, ki je znan po svojih zloglasnih igralnicah, so odkrili ogromno število ponarejenih igralnih mark, kakršnih se igralci poslužujejo pri igranju. To je eden največjih škandalov Monte Carla, ki tudi sicer na skandalih ni reven. Odkrili so ponarejene znamke po 100 frankov. Že preje so večkrat prišli na sled ponarejanju igralnih znamk, vendar se do slej nihče ni lotil ponarejati znamke kar po 100 frankov, in v taki veliki množici. Ponarejene so tako spretno in točno, da so detektivni ponaredbi zasledili šele, ko je igralnica imela že milijonske izgube. V Monte Carlu, ki živi skoro

izključno od tujcev, kateri hodijo igrat v ondotne igralnice, sprejemajo igralne izkaznice tudi banke in hoteli za gotov denar. Zaradi tega niso oškodovane samo igralnice, ampak tudi druga podjetja v Monte Carlu.

Ko so prišli ponarejanju na sled, so takoj ustavili vse promet z znamkami po 100 frankov ter opozorili vse trgovce in banke, naj nikar več ne sprejemajo v plačilo teh znamk. Nove znamke že pripravljajo in kmalu pridejo v promet. Pri policiji v Monte Carlu se je zgledal Anglež, ki je pokupil za več sto funtov sterlingov prejšnjih znamk. Sedaj je za to veliko vsoto oškodovan. Znamke, ki jih je nareč kupil, so bile ponarejene. Prodajal mu jih je baje neki Nemec. Policija sporoča, da so že svojočasno vthotapili v Monte Carlo večjo množico ponarejenih igralnih znamk po 10 frankov. Te so bile narejene na Nemškem, in sicer v Hamburgu. Ponarejevalca so tedaj prišli in je bil zaprt. Od tistega časa potem baje niso več ponarejali znamk. Sedaj pa so odkrili nov škandal, ki je največji od vseh dosedanjih.

Radio

Programi Radio-Ljubljana

Torek, 3. marca: 12.15 Slovenske pesmi, plesna glasba (plošče). — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Časovna napoved, nato reproducirana glasba. — 13.30 Borzne vesti. — 17.30 Radio orkester. — 18.30 G. prof. Pengov: Izlet na luno. — 19.00 G. dr. Reya: O vremenoslovju. — 19.30 G. prof. dr. I. Grafenauer: Nemščina. — 20.00 Dostojevskij: Razkolnikov (Valo Bratina, čl. nar. gl.). — 21.00 Radio orkester. — 22.00 Časovna napoved, dnevne vesti, sport, vreme. — 22.15 Hawaii Jazz.

Sreda, 4. marca: 12.15 Jugoslovanska in orkestralna glasba, (plošče). — 12.45 Dnevne vesti in zimskoportne vesti. — 13. Časovna napoved, nato reproducirana glasba. — 13.30 Borzne vesti. — 17.30 Radio orkester. — 18.30 Lovše Zivko: Moja delavnica. — 19. G. prof. Preobraženski: Ruščina. — 19.30 Literarna ura: Jože Lovrenčič: Ob 100 letnici rojstva Matije Valjavca. — 20. Klarinet solo, igra g. Beranek. — 21. Operetni večer (radio orkester): gdč. Arko in g. Jelačin: poleta vmešne opere.

Drugi programi

Sreda, 4. marca:

Belgrad: 12.45 Koncert radio ork. 16. Plošče. 17. Narodne pesmi. 17.30 Koncert radio ork. 20.30 Dunaj. — Zagreb: 18. Plošče za otroke. 20.30 Vokalni koncert hrv. pevskega društva »Jablano«. 22. Prenos zvočnega filma. — Budapest: 12.05 Orkestralni koncert. 17.30 Koncert orkestra. 19.30 Glasbeni večer. — Dunaj: 15.25 Popoldanski koncert. 20. Koncert pevskega zbora. 20.40 Lep večer. 22.10 Večerni koncert. — Milan: 12.15 Pestr glasba. 17. Plošče. 19.30 Vesela glasba. 20.45 Komedija. 21.15 Simfonični koncert. — Praga: 19.30 Pesmi. 20.30 Koncert. — Rim: 12.45 Laha glasba. 17. Pester koncert. 20.45 Opera. — Berlin: 19.10 Zabavna ura. 20.40 Bachov koncert. 22.20 Plesna glasba. — Katowice: 17.45 Koncert. 20.30 Koncert solistov. — Toulouse: 18.30 Koncert. 20. Pestr glasba in petje. Mülhacker: 10. Plošče. 12.20 Promenadni koncert. 13.30 Opoldanski koncert. 15.30 Otroška ura. 16.30 Popoldanski koncert. 19.45 Glasbila. 20.15 Zabavni koncert. 21.30 Pesmi. — London: 17. Popoldanski koncert. 19.45 Večerna glasba. 21. Simfonični koncert. 23. Plošče. — Mor. Ostrava: 11. Plošče. 12.30 Bratislava. 15. Kabare. 18.25 Glasba. 19. Praga. 20.30 Koncert orkestra v Brnu. — Leipzig: 16.30 Serenade in humoreske. 19.30 »Cigan«, igra. 21.10 Plesna glasba.

Vozna plaketa »Nemškega avtomobilističnega kluba sv. Kristofa«, ki so ga te dni ustanovili katoliški avtomobilisti v Berlinu.

Kulturni obzornik

»OBITELJ« O FINZGARJU.

Zadnji dve (8. in 9.) številki hrvaškega družinskega tednika »Obitelj«, ki jo izdaja Jeronimsko društvo in ureja znan publicist dr. J. Andrić, prinašata vsaka po en članek o našem jubilaru F. S. Finzgarju. V osmi št. (22. febr.), katere naslova stran nosi Finzgarjevo sliko (lesorez Mihe Maleša, ki je skoraj nekoliko preveč lesen), je napisal nekaj toplih informativnih besed dr. V. Deželić sin. Pripoveduje kako je pred vojno v družbi z dr. Krekom nekoč obiskal Finzgarja in dobro podčrta njegov pomen za slovensko kulturo. Imenuje ga največjega današnjega slovenskega pisatelja, ki je eden onih redkih, katerim je dano, da njih knjige enako uživa izobražen in preprost človek. Enač ga s Homerjem, Tolstim in Dickensom in konča: »Vjerujem, da je Finzgar tako bliz nama kakavcima, da bi mogao postati tako naš kao i slovenački — samo kada bi Sula bila uža i plića.« — V deveti št. (1. marca) pa pove urednik o razgovoru, ki ga je imel s Finzgarjem dober teden pred njegovo šestdesetletnico. Menila sta se o raznih vprašanjih glede izdajanja, kjer je Finzgar sprožil misel, da bi bilo dobro, ko bi Mohorjeva izdala vsako leto po eno hrv. knjigo v slovensčini. Jeronimsko društvo pa nasprotno po eno slov. delo v hrvaščini. Želim, da bi se ta srečna misel čimprej tudi uresničila. g. j.

»VIGRED«

Zeski list, v letu 1931. — Pred nami leže dve številki letošnjega »Vigreda«. List si je med našim ženstvom utrl pot — v teku osmih let je naraslo število naročnic skoraj na desetstotno. To samo dejstvo prav jasno pričja za to, da si je znalo uredništvo prilepiti najširše kroge, torej da je umelo svojo nalogo, nalogo svojega lista in razumelo tudi

težnje in potrebe čitateljic, da se jim je »Vigred« tako priljubila.

Temu dejstvu se ne bo čudil, kdor pregleda, recimo, prvi dve številki letošnjega devetega letnika »Vigreda«. List je urejen tako, da ustreza vsem potrebam sodobnega žensstva, saj posveča enako pozornost duševnim in duhovnim stvarim, kakor splošnim praktičnim potrebam in slučajnim potrebam kakršnega koli značaja posameznih čitateljic. Ker goji poleg tega tudi aktivno sodelovanje naročnic na literarnem polju, vrši nekako estetsko vzgojno nalogo v direktnem stiku s čitateljicami, kar je še posebejna povdanka vredno.

Pestra in bogata je vsebina vsakega zvezka »Vigreda«. Sestavki imajo najprej to prednost — ki se nam vidi nemale važnosti — da so kratki, zato pa zgosteni in tem bolj zgovorni. Dolgih razprav se dan današnji človek boji, ker mu jemljejo mnogo časa, pa tudi nimajo take preglednosti, da bi bilo mogoče vtisniti si vsebino v spomin, v katerem edinem slučaju ima citiranje za človeka, ki mu učenje in znanost ni poklic, praktično vrednost in vzgojni smisel.

Tako je »Vigred« predstavila svojim čitateljicam v prvem zvezku znamenito norveško pisateljico Sigrid Undset, v drugem pa jubilaranko nemško pisateljico Enriko Handel-Mazzetti. — Važna prispevka sta dr. Fr. Jakličeva članka »Tiho svetloče in zver ob njem« in »Odmov visoke pesmi«. — Dr. Fr. Debevec nadaljuje svoj izredno koristni spis »Kako si čuvamo zdravje?«. — Niko Kurel prevaža roman francoskega pisatelja Charlesa Silvestra: Zvesta do konca. — Tudi Pierre l'Ermita prihaja do besede s kratkim spisom »Brezdanja globina ljubezni...«. — Zelo pomemben kotiček je otvorjen v drugi številki »Vigreda« pod naslovom »Očetov naših imenitna dela«. Tu čitamo prvi stavek: »Poromati hočem z Vigrednicami v kraje, kamor so v starih časih klicali naši dedje mojstre, da ustvarijo z deli svojih rok odseve onostranske lepote...«. V lepih slovenskih verzih objavlja »Vigred« prevod znamenite povesti v verzih

angleškega pesnika Alfreda Tennysona »Henoh Arden«. — Pesmi in krajše črtice dopolnjujejo prvi del lista.

V drugem delu, čigar pomembnost smo že zgoraj omenili, čitamo »Pomenke«, »Naš dom« (iz zapiskov mlade gospodinjice; Kako je bila Gorjančeva Metka nevesta), »Vprašanja iz gospodinjstva«, »Kuhinja«, »Vprašanja iz zdravstva«, pregled v revijalnem smislu »Doma in drugod« in »Dobre knjige«.

Spričo tako lepega in bogatega gradiva ni čuda, da si je »Vigred« pridobila toliko zvestih prijateljic in podoba je, da si jih v bodoče pridobi še mnogo, mnogo več, kar listu iskreno želimo.

»Vigred« izhaja vsak mesec. Naročnina znaša Din. 25.—, z mesečno prilogo Din. 50.— Upravišтво: Ljubljana, Ljudski dom.

LITANIJE PRESV. SRCA JEZUSOVEGA.

je zložil nove Alojzij Mav. Zložene so za naprej pojoči moški zbor (ad libitum srednji glas sam) in odpevajoči ljudski zbor (mešan). So nove, bodo lepo poživile petje, se prilagajajo modernemu čustvovanju. Dobe se ali pri skladatelju, ali v Jugoslovanski knjižnici in stanjo Din. 4.—

VASILIJ MIRK: DESET PESMI.

Mariborska Glasbena Matica je pravkar izdala deset Mirkovih pesmi za glas in klavir. Lito-grafirano izdajo je oskrbelo še dosti čedno (nekaj napak se je vrnilo v besedila) Mariborska tiskarna.

Pesmi so zložene na besedila Utve (Lj. Prunkove), Gradnika, Pascolli-Samca, Brezovnika, A. Medveda, Golarja in Vl. Levstika. Skladatelj je izbral večinoma lirsko tekste in jih odel v čustveno-illustrativno glasbo homofonsko-harmoničnega značaja. Menja se poetična deklamacija s čustveno emfazo in slikanjem, klavir ima svoj del skoro enotno zgrajen na par, včasih samo na enem znanstvenem motivu, ki daje vsaj skrbni tako enotno ubrano občutenjsko ozadje. Mirk je s precejšnjo

čustveno silo zgrabil in obdelal svoje tekste, pri čemer se je poslužil več ali manj rafiniranih harmoničnih sredstev in barvitih izpremenov, kromatike in eksotičnih efektov (primeri začetek melodije Mati pojti!). V ostalem mu je karakterizacija ostra, kompozicija natančno premišljena in strojno vrste. »Kateri kerub« se odlikuje po enotni motiviki, isto tako občutje Sneg, Morje, kompozicionalno je zanimiva Otožnostno, precej rafinirana je glasba Kitajskega motiva, zbirko zaključuje markantna glasba Kondotierja.

Besedila so slovenska in pod njimi srbohrvatska, s čemer je zbirka postala dostopna tudi drugim jugoslovanskim bratom.

Zbirko priporočamo v nakup našim pevcevm.

Jetnik v gorah meseca, spisal T. C. Bridges, iz angleščine prevzel A. Anžić. Založila Družba sv. Mohorja 1931. Mohorske knjižnice 40. zvezek. Cena: za ude: vez. 24 Din. broš. 15 Din; za neude: vez. 32 Din, broš. 20 Din.

Taka povest je kakor nalašč za leto, razvajene, trmaste in presite fante, tako bi človek rekel, ko jo prebere. Taka je kratka vsebina: Roger je fant, ki ga je sama jeza in trma — mati ga je tako razvadila. Stric, ki ga je dobil po materini in očetovi smrti, mu ni bil kos. Zato ga po porebnem naključju spravi z Bartom, sirom raziskovalca, v Afriko. Bartov oče je šel v Gore mesece iskat pogrešanega tovariša o katerem je vedel, da ga je brzokone kako afriško plemo ujelo. Tako mora ta razvajeni fant na težko pot, v nevarnost, v strazeh, kar vse ga čisto prerodi in napravi iz prejšnjega nepridiprava — novega človeka.

Povest ima vzgojni namen. Zaeno pa je zelo napeto pisana, poučna glede slovenskega krokoliv opic itd., in zabavna. Za dečke prav užitek.